

a 378., přísluší jak státnímu zástupci, tak i soukromému žalobci a poškozeným osmidenní lhůta ku podání stížnosti, počínajíc doručením usnesení a sice každému samostatně.

Chce-li státní zástupce upustiti od žaloby, když již obviněný jest dán v obžalobu, nebo když jest již nařízeno hlavní líčení, jest povinen oznámiti to jednajícimu soudu. O dalším řízení platí ustanovení, obsažená ve IV. odst. § 42. (§ 275.) (Dokončení.)

Prof. Dr. K. Laštovka:

Poznámky k návrhu zákona o trestním stíhání presidenta republiky a členů vlády dle § 34., 67. a 79. ústavní listiny.

(Dokončení.)

C) Řízení trestní.

Dle § 67. úst. listiny může býti prezident stíhán trestně před senátem na obžalobu poslanecké sněmovny. (§ 34.) Podrobnosti upravuje zákon. Dle § 79. přísluší právo k obžalobě předsedy a členů vlády sněmovně poslanecké. (§ 34.) Trestní řízení provádí senát. Podrobnosti upravuje zákon. Dle § 34. usnesení poslanecké sněmovny na obžalobu může se státi toliko kvalifikovanou většinou, totiž $\frac{2}{3}$ za přítomnosti $\frac{2}{3}$ poslanců. Řízení před senátem jako trestním soudem upravuje zákon.

Z ustanovení těchto jest patrno, a) že senát nastupuje teprve tehdy, když byla podána u něho obžaloba poslaneckou sněmovnou, resp. (dle § 31.) řízení před senátem zahájeno, že tu tedy jsou 2 stadia řízení (žalobní a trestní) od sebe přesně rozdílná; b) že senát vede trestní řízení v celém rozsahu, to jest vyšetřování i rozsouzení; c) že senát jest trestním soudem, posléze d), že podrobnosti jsou vyhrazeny zákonu.

Samostatný odstavec o výhradě podrobností zákonu nelze po mém soudu vztahovati na právo materiální, nýbrž jen na právo formální, to jest na řízení žalobní v poslanecké sněmovně a řízení trestní v senátě. Právo materiální jest v ústavě podrobně upraveno a další úprava obyčejným zákonem může se dotknouti a po př. i změnití postavení, jaké president a členové vlády mají dle ústavy navzájem a k jiným orgánům.

Řízení (žalobní a trestní) má býti upraveno z á k o n e m. Ústava sice neříká, že by to měl býti zákon zvláštní a podrobně oboje řízení upravující a mohlo by tedy býti hájeno i mínění, že, není-li tu zákona zvláštního, sluší užití předpisu jednacího řádu, který jest také z á k o n e m.

Než přes to se mi zdá, že zvláštní povahou celé materie jest odůvodněno, že bylo úmyslem zákona, aby byly o věci vydány předpisy zvláštní, třebaž v jednacím řáde, přičemž ovšem může býti předpisů jednacího řádu užito jako vzoru nebo suppletorně a to v rozsahu více méně velikém. Proto také nutno souditi, že, dokud prováděcí zákon nebyl vydán, není možno § 67. a 79. praktikovati.

Osnova má zvláštní předpisy o obojím řízení, ale dovoluje pro jednaní v ý b o r ů užití předpisů jednacího řádu pro výbory vydaných. Po mém soudu bylo by účelnějším užití pro úpravu zásadně předpisů jednacího řádu a odchylky stanoviti na minimum, a to jen potud, pokud jest jich

P o z n á m k a. Při lámání se vloudily do článku v sešitě 8. na str. 231. chyby smysl rušící.

1. Řádka 16. od konce má zníti: »presidentské (ať jest stíhán ještě jako president či jím býti přestal) jen«

2. V řádce 8. čti »znovu nabytí« místo »jenom nabytí«.

třeba, aby řízení nebylo zcela neodůvodněně zahajováno a aby bylo urychleno.

Řízení má dvě stadia:

1. žalobní, které se končí usnesením o žalobě a dodáním žalobního spisu senátu.

Pokud by se věc posuzovala jen dle jednacního řádu poslanecké sněmovny, byl by postup tento: Návrh na obžalobu může podati vláda nebo poslanci. Vládu netřeba vylučovati, poněvadž může mít sama veliký zájem, aby věc byla vyšetřena, zejména když by sama při věci byla spolupůsobila.

Návrh vládní přikáže se výboru § 20., resp. § 22., odst. 2. jedn. řádu. Návrh iniciativní aspoň 20 poslanci spolupodepsaný přikáže se nejprve výboru iniciativnímu (§ 23.), který do lhůty 30denní, resp. stanovené kratší rozhodne, zda se návrh přikazuje určitému výboru či zamítá; nerozhodne-li v čas, přikáže předseda poslanecké sněmovny sám po návrhu některého navrhovatele návrh příslušnému výboru; zamítne-li, může kterýkoli navrhovatel žádati, aby sněmovna sama rozhodla. Návrh přijatý výborem iniciativním nebo přes odmítavé usnesení výboru sněmovnou nebo návrh v čas výborem nevyřízený se přikáže příslušnému výboru. Výbor projedná návrh dle § 25., může dle § 27. vyslechnouti členy vlády a dle § 28. svědky a znalce. Usnesení výboru ať negativní ať pozitivní na obžalobu předloží se plenu, které o návrhu rozhodne v jednom čtení. (§ 42.) Usnesení na obžalobu musí býti učiněno kvalifikovanou majoritou dle § 34. úst. Třebas by tedy jednacím řád poslanecké sněmovny k projednání návrhu na obžalobu plně stačil, jest v zájmu věci, aby bylo jednak znemožněno podávati návrhy patrně bezdůvodně na pošpinění státu a jeho prvních funkcionářů podané jednak aby bylo řízení sice co nejvíce v zájmu obviněných i státu urychleno, ale i příslušná fakta a průvody zjištěny. A jest proto vhodné, aby pro toto obžalovací stadium byly vydány předpisy přísnější. Osnova předpisuje, jaký obsah má návrh míti a kolika poslanci musí býti podepsán (100, resp. 120 při obžalobě presidenta); návrh musí býti dán do 14 dnů na pořad jednání sněmovny. Sněmovna odkáže návrh bez rozpravy zvláštnímu výboru (žalobnímu), ale patrně jej může ihned odmítnouti, což v osnově by mělo býti výslovně podotčeno. Stylisace § 8. nasvědčuje tomu, že sněmovna musí návrh vždy přikázati výboru, což jest neúčelné, poněvadž po případě po podání návrhu vláda věc poslancům vysvětlí a poslance přesvědčí, že návrh jest neodůvodněný a bylo by zbytečno, aby se výbor zabýval návrhem, který poslanci budou pokládati na základě nových zpráv za neodůvodněný. Žalobní výbor 9členný má míti pokud možno členy znalé práv a z nich třeba voliti předsedu, místo předsedu a referenta. (§ 8.) Ustanovení to jest dosti nepřesné, poněvadž nenaznačuje, zdali, jsou-li tu poslanci práva znalí a chtějí-li, musejí býti zvoleni. Po mém soudu jest ustanovení to vzhledem k § 28., odst. 1. jedn. ř. zbytečné.

Žalobní výbor zjistí podle osnovy, pokud toho třeba, skutkovou podstatu činu, který se klade obviněnému za vinu; má postavení vyšetřujícího soudce, může, pokud to pokládá za potřebné, vyslechnouti obviněného, který má právo podati námítky písemně a ústně ve schůzi sněmovny, kde se návrh projednává. Všechna tato ustanovení pokládám za nevhodná, ba za nepřipustná.

Je-li podán návrh na stíhání presidenta pro velezradu, jest jistě věc již poměrně dobře známa ba prokázána, takže k objasnění věci postačí § 28. jedn. ř. Jest vždy možné, že návrh žalobní bude chikanosní. President, dokud není odsouzen, jest presidentem, nejvyšším funkcionářem státu a nesnáší se s jeho postavením, aby on, který se stýká s N. S. ve slavné formě poselství, byl citován před žalobní výbor, snad jen proto, aby teprve skutkový podklad činu byl zjišťován a aby podával námítky a po příp. vyvracel nějaká obvinění a priori bezdůvodná a po př. musil na obhajobu vykládati různá státní tajemství.

Pokud jde o obžalobu členů vlády, je-li jednání jich činem trestným dle trestního zákona, jsou souzeni před soudy, jde-li o čin dle § 79., bude to obyčejně věc co do povahy své vždy tak již známá, že rovněž stačí tu k zjištění prostředky § 27. a 28. jedn. řádu.

§ 13. osnovy nařizuje hlasování tajné. Jest choulostivo, že se ve věci tak důležité a pro prestiž a budoucnost státu přímo osudové, vylučuje veřejnost hlasování. Jde tu podstatně vždy o věci politické. Obviněný nesmí zvědět, kteří poslanci, resp. kluby proti němu stáli. Celá veřejnost, jež bude jistě velmi vzrušena tím, že president, nejvyšší to funkcionář státu, dopustil se tak hrozného činu proti státu, nesmí vědět, kdo pro žalobu hlasoval a nemůže jednou žádati od hlasujících vysvětlení, o jaké důvody se opírali. A stejné důvody platí i pro členy vlády, kteří jsou různým stranickým intrikám ještě více v šanc vydání. A ostatně jest nepochopitelné, proč hlasování o obžalobě se děje tajně, naproti tomu ustoupení od obžaloby dle § 23. bude se dít již hlasováním veřejným.

Stadium prvé končí usnesením o žalobě, resp. podáním žaloby u senátu. Jaké účinky má usnesení žaloby?

Dle § 24. osnovy nesmí, jakmile se sněmovna usnesla podati obžalobu, obžalovaný až do skončení řízení o obžalobě svůj úřad vykonávat. Po měn soudu toto ustanovení příčí se ústavě a není dobře politicky domyšleno.

President jest povinen jako veřejný orgán úřad svůj vykonávati; jen, je-li zaneprázdněn nebo churav (§ 60.), takže svoje funkce nemůže vykonávati, nastupuje vláda; z jiných důvodů nemůže býti z výkonu svého úřadu vyloučen a tedy ani suspendován proto, že byl obžalován. Že by obžaloba byla zaneprázdněním, nelze přece tvrditi. Národní Shromáždění zjedná si protiváhu proti presidentovi, tím, že vláda bude přesně plniti předpis § 68. Co se pak týče členů vlády, myslím, že suspense jich jest tu zbytečná; president může ministry obviněné propustiti a neučiní-li tak, má poslanecká sněmovna vždy možnost nedůvěrou dle § 75. odstranění vlády, tedy i ministra obviněného vymoci.

Další pochybnost jest rázu politického. Bude-li president suspendován, povede jeho funkce patrně vláda, kterou si sněmovna vynutí po případě dle § 78., cdst. 1. a 2. (můžeme-li ovšem slova »kdy není presidenta« vykládati i tak, že byl suspendován.) A to byl nejpohodlnější prostředek, aby poslanecká sněmovna zbavila se nepohodlného jí presidenta, tím že ho obžaluje, dosadí svou vládu a nyní řízení před senátem protahuje. Celá rovnováha moci v naší ústavě, v nespěchu presidenta již dosti porušená, by se tím postavila na hlavu a mohla by cestou čistě právní nastati vláda konventu.

Osnova nemá ustanovení o tom, jaký vliv má zastavení činnosti poslanecké sněmovny na řízení žalobní v poslanecké sněmovně.

Tu platí patrně všeobecné zásady. Byla-li sněmovna odročena neb uzavřena, platí ustanovení § 3. jedn. řádu; byla rozpuštěna nebo její volební období uplynulo, celé řízení padá a třeba tedy podati návrh znovu. Ani tu není obav; k rozpuštění sněmovny jest třeba kontrasignace a tu si vláda rozmyslí, aby, je-li president obviněn, chtěla ho krýti aspoň na čas rozpuštěním sněmovny.

Ovšem, stalo-li se již usnesení o obžalobě v poslanecké sněmovně, jest věc již pro poslaneckou sněmovnu vyřízena a třeba žalobu dodati senátu; rozpuštění a uplynutí volebního období nemá již vlivu.

Co se týče odvolání žaloby, osnova dovoluje, aby byla žaloba odvolána až do zahájení přelíčení v senátě usnesením poslanecké sněmovny a to stejně kvalifikovanou většinou, jako se stalo usnesení na obžalobu. Snad by bylo účelnější, aby mohla býti obžaloba odvolána za podmínek normálních dle § 32. úst. listiny, poněvadž není vhodno sněmovně brániti, když se přesvědčí, že chybila, aby svou vinu napravila.

2. Druhé stadium jest řízení před senátem. Ústava říká pouze, že řízení před senátem jako soudem trestním upravuje zákon § 34., že řízení trestní provádí senát. (§ 79.)

Kdybychom posuzovali věc jen dle jednacního řádu pro senát, muselo by býti obžalovací usnesení poslanecké sněmovny dle § 18., čís. 3. jedn. ř. přikázáno výboru a tam projednáno. Usnesení výboru, jež může zníti, buď aby se o věci přešlo k dennímu pořádku anebo meritorně, bylo by pak předmětem jednoho čtení v plenu a usnesení.

Není však pochyby, že se jednacím řád senátu v celistvosti své pro konání trestního řízení dobře nehodí a že zde bylo třeba vybudovati přesně upravené řízení. Osnova upravuje věc tak, že řízení rozděluje mezi soudní výbor senátní a plenum senátu, při čemž plenu senátu vyhradila jen určitá práva § 24., odst. 3. (usnesení o vyloučení veřejnosti § 26., o vině § 28. a o trestu a náhradě nákladů trestního řízení § 29.). Soudní výbor jest stálý, na celé volební období senátem vždy po ustavení zvolený (lépe hned po ustanovení, nežli se začne o jiných věcech jednati, aby volba nemohla býti stále oddalována a po př. provedena až přímo ad hoc). Jakmile žaloba dojde senátu má předseda výboru soudního do 3 dnů dodati žalovanému žalobu a svolati soudní výbor ke schůzi, § 19. (snad by bylo lépe, aby předseda senátu dodal žalobu obžalovanému a uvědomil o tom předsedu výboru, aby výbor svolal).

Soudní výbor má nejprve za úkol

- a) doplniti šetření, pokud jest toho třeba,
- b) připraviti hlavní přelíčení.

Po mém soudu teprve senát (soudní výbor jeho) může prováděti trestní řízení a tedy i trestní vyšetřování i ve smyslu § 9., odst. 2. a § 10. (a nikoli výbor žalobní poslanecké sněmovny). Nějaká lhůta pro skončení trestního vyšetřování v senátě předepsána není, nýbrž pouze nařízeno, že má předseda podati o stavu věci předsedovi senátu nejdéle do 3 měsíců zprávu. Podle osnovy není tedy vyloučeno, že lhůta 3měsíční může býti prodlužována. Ale i kdyby lhůta 3měsíční byla konečná, není zaručeno, že předseda senátu nařídí brzy přelíčení. Bude tedy nad obviněnými viseti Damoklův meč zcela dle uvážení senátu, aniž obvinění mohou se brániti. A ponečť dle osnovy usnesení o obžalobě má v zápětí suspensi s úřadu, jest patrné, jak lehce bude lze presidenta zbaviti úřadu a po případě bezdůvodnému podezření na dlouho vystaviti. Řízení vyšetřovací může ukázati, že obžaloba jest bezdůvodná. Výbor soudní může proto navrhnouti, aby řízení bylo zastaveno, o čemž rozhoduje senát nadpoloviční většinou svých členů (§ 23.). Ovšem rovněž není ustanoveno, že by návrh ten musel dáti předseda brzy na pořad jednání senátu.

Hlavní přelíčení koná se před senátem. V senátě má rozhodující slovo soudní výbor, kdežto senát rozhoduje jenom o vyloučení veřejnosti, vině, trestu a náhradě nákladů trestních. (§ 24.)

Značná vada osnovy jest v tom, že hlavní přelíčení a rozvrh rolí nejsou přesně upraveny. V § 36. se dovoluje (orig. »lze«), nikoli nařizuje užiti obdobně předpisů trest. řádu, v zemích českých platného, pokud zákon o obžalobě presidenta neobsahuje zvláštních předpisů. Bylo by účelno, aby bylo přesně řečeno, zda platí řízení před porotami nebo před sborovým soudem a které paragrafy platí obdobně.

Soudní výbor zejména výlučně rozhoduje o návrzích stran a jiných sporných otázkách za hlavního přelíčení se naskytujících. Jenom členové výboru mají právo dotázek, ne členové senátu.

Po skončeném líčení se soudní výbor

1. usnáší, jaký návrh učiní senátu o vině. A senát hlasuje bez rozpravy a ovšem tajně; senát jest vázán na návrhy výboru a buď je musí přijmouti nebo zamítnouti, nějaké změny, doplňky návrhu nejsou ze senátu přípustny a nemohou býti ani učiněny. Obžalovaný jest buď uznán senátem za nevinného, v kterémž případě předseda senátu vynese rozsudek osvobozující, nebo za vinného.

2. Usnesení o vině může se státi jen $\frac{2}{3}$ většinou přítomných, načež soudní výbor činí senátu návrh o trestu a náhradě nákladu. Soudní výbor

a také každý člen senátu mohou učiniti »před tím nebo potom« (?) i návrhy eventuelní. Osnova žádá v § 27. k platnosti řízení i hlasování při hlavním přelčení, aby byla přítomna nadpoloviční většina všech členů senátu a mezi nimi aspoň 7 členů soudního výboru a k usnesení odsuzujícímu žádá $\frac{2}{3}$ většiny přítomných. Po mém soudu ustanovení toto odporuje ústavě, která presenci a hlasování aspoň v plenu upravila v § 32. úst. výlučně, sr. § 56. jedn. řádu. (Ve výboru ovšem bylo by možno presenci a hlasování upravití zákonem dle § 37. úst. listiny.)

Zastavení činnosti senátu nemá dle § 34. osnovy vlivu na řízení před senátem. Ústava sice mluví v § 31. jen o tom, že se zastaví trestní řízení před senátem rozpuštěním senátu, nikoli tedy uplynutím volebního období, ale patrně má na mysli oboje. Obnova přípouští se v osnově jen pro členy vlády, odsouzené pro činy trestní podle obecného zákona k trestu na svobodě. Poněvadž však členové vlády, kteří se dopustili činů trestních dle obec. zákona trestního, jsou podrobeni obecným předpisům, není třeba pro ně zvláštního ustanovení.

Několik těchto poznámek ukazuje, že osnova právem vzbuzuje pochybnosti; jest dělána, abych tak řekl, ze základního hlediska, že prezident a členové vlády budou náchylni k zneužití svého úřadu a že tedy N. S. musí se míti před nimi na pozoru; při tom však se zapomíná, že již v naší ústavě rovnováha mocí není úplně provedena a že nezřízené stranictví mohlo by někdy při provádění zákona vésti k šikanování. A že ani řízení soudové tu neposkytují vždy plné záruky, toho dokladem jsou různé rozsudky říšských soudů německých o náchylnosti k republice a jejím orgánům nijak nesvědčící.

Poslanec Dr. Michal Slávik:

Koblina a rokovina.

Na Východnom Slovensku rokovina a v Podkarpatskej Rusi koblina označuje cirkevnú daň v obilí. Preto zákon číslo 290/1920 vo svojom záhlaví nesprávne znie »o zrušení koblíny a rokoviny«, lebo koblina a rokovina je to samé. Názov rokovina na Slovensku pochádza z ročného obdobia platenia cirkevnej dane (rok), názov koblina v Podkarpatskej Rusi svoj pôvod vzal od plošnej miery kabel*) (1000 kvadr. siah), lebo od jedného kabla pozemku platil sa jeden korec (23 $\frac{1}{2}$ l.) obilia. Na Strednom a Západnom Slovensku u evanjelíkov menuje sa táto daň sosophom, u rím. katolíkov ložné (lecticale).

Zákon č. 290/1920 v § 1. pojem rokoviny (koblíny) a povinných daní takto stanoví: »Na starých zvyklostiach založené povinnosti prifařených a priškolených osadníkov gréckokatolíckej cirkve v Podkarpatskej Rusi a na Slovensku: a) odvádzať farárom, kantorom a učiteľom určitú dávku z vlastnej skíudzne ročnej, t. zv. koblínu alebo rokovinu, — b) konať im t. zv. robotné dni, či »denníky«, buďsi pofahom alebo ručnou prácou na pozemkoch farných a školských, — c) privádzať im potrebné drevo palivové, — d) jako náhradu za povinnosti, uvedené pod písmenami a), c), odvádzať ročnú peňažitú dávku — sa zrušujú za prispenia státu«. Jako vidieť, v bode a) už je správne poukázané na to, že koblina je totožná s rokovinou a nie naopak, jako v záhlaví zákona, kde zo spojky »a« dalo by súdiť, že koblina je inšie, než rokovina.

Na Východnom Slovensku povinnosti, spomínané pod písmenami b) a c), menujú sa povinnými dňami. Na Západnom Slovensku pomenovali ich robotou. Sú to ručné práce a povozy.

Zvláštnosťou, správne rečeno nedostatkom tohoto zákona je i to, že zrušenie tejto dávky vzťahuje sa len na gréckokatolícku cirkev, jako by táto daň nebola i v iných cirkvách, lenže pod iným názvom.

*) Na Východnom Slovensku 32 kablov činí jeden orek, čomu na Západnom Slovensku povedia grunt (usadlosť).